

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Patris Gonzali Sylveriae, Societatis Iesv Sacerdotis

Godinho, Nicolao

Coloniae Agrippinae, 1616

Liber Primvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44032

6

VITÆ GONZALI
SYLVERIAE SOCIETATIS
IESV SACERDOTIS, IN VR-
be Monomotapa Marty-
rium passi,

LIBER PRIMVS.

*Vbi, à quibus ortus, quæ ratione in pue-
ritia institutus,*

CAPVT PRIMVM.

AMERINVM in Lusitania oppidum est Tago flumini vicinum, ad eam pertinens regionem, quæ Transtagana dicitur, quinque circiter & quadraginta passuum millibus, orientem versus, Olysiptone distans. Huc olim reges Lusitani hiberno tempore soliti erant per aliquot menses transferre domicilium; quod locus propter vicinos saltus, & ferarum abundantiam, venationi sit aptissimus. Sequebatur reges nobilitas, vt fit; atque ex ea in primis illi, quibus aliquod erat in regia curia officium. Hæc causa fuit, cur in eo oppido primam lucis usuram hauserit Gonzalus Sylueria, excellens Christi Martyr, de quo nunc scribere instituimus. Natus est ex illustribus parentibus, anno salutis humanæ

CIO. IO.

CIO: IO: XXVI. Pater illi fuit Ludouicus Sylue-
ria, Sorteliæ comes, regis custodia præfectus, quod
munus ut eximia apud Lusitanos fidelitatis indi-
cium est, ita præcipuo quodam habetur in honore.
Matrem habuit Beatricem Noroniam, Ludouici v-
xorem, & Ferdinandi Cottinij Lusitanici Imperij
Marescali filiã, nulla re viro imparem. Decem Bea-
trix Ludouico filios peperit. Natu vltimus Gonzalus
fuit; qui ut olim Beniaminus ille Racheli, ita ortu
suo Beatrici matri interitum attulit; quasi quæ ta-
lem ediderat foetum, nihil haberet amplius, quod
posset pro dignitate edere, ideoque excederet è vi-
uis. Illud de Gonzalo proditur memorabile quòd
tertio ante ortum die, vtero adhuc inclusus, ma-
tris viscera vagitibus impleret, communem præoc-
cupans hominum conditionem, quos in ipso statim
vestibulo vitæ natura abiicit ad lachrymas. Enim-
uerò præcox ille infantis ploratus id videtur signifi-
casse, quod postea in eo adulto est obseruatum. Eam
quippè tenuit viuendi rationem, ut non modò ex
humanis rebus, quas alta quadam animi celsitudi-
ne, & constantia semper despexit, nullã perciperet
oblectationem; sed etiam ad deplorãdas huius vitæ
miserias, & mortalium scelera assiduo fletu prose-
quenda natus esse videretur. Editus in lucem statim
matre caruit, ut dictum est. Non multò post, in te-
nera admodum ætate, patrem quoque amisit. Vtro-
que igitur parente orbatus, Philippæ Vigleniæ so-
rori, quæ Ludouico Aluaro de Tauora Mogadurij dy-
nastiæ in matrimonio erat, pænè infans adhæsit. Atq;
hic, vnà cum Aluaro fratre, ut in amplâ & benè
morata domo, splendidè & honestè educatus est.
Cum verò iam tunc in illo multa conspicerentur
præstantissimæ indolis indicia; tum vel maximè

8 VITAE GONZALI SYLVERIAE
quoddam eximiae virtutis in viro futurae specimen
eminebat. In pueritia enim non crepundia, non
puerilia ac ludicra sequebatur, more puerorum;
in adolescentia, non equitatione, non aucupio,
non corporis ornatu, non huiusmodi aliis, quibus
ea capitur aetas; sed sanctorum librorum lectione,
recitatione precum, eleemosynarum erogatione, re-
busque talibus delectabatur. In pauperes, & cala-
mitosos adeo erat propensus, ut magno semper stu-
dio eorum causas ageret, a suis per se petens & col-
ligens stipem, qua posset eorum miseriis utcumque
succurrere. Pacem iam tunc sic adamabat, ut si
quando sciret, aliquos esse pueros, qui vlla ex causa
inter se dissiderent, eos quamprimum in pristinam
amicitiam, & familiaritatem reducere curaret.
Nec erat inanis labor; sicut enim inter aequales
splendore generis, & morum probitate praestabat;
ita apud eosdem, ut in ea aetate, tantum auctoritate
valebat, ut eius monitis, & consiliis facile omnes
acquiescerent. Cum quis ex egenis & infimae sortis
puerulis in morbum incidebat, quo minus ipsum per
se inuiferet, & aliquod ad reuelandum morbum siue
pecuniae, siue rei alterius subsidium ferret, neque
aegrotantis humilitate, neque tenuitate fortunae, ne-
que vilis tecti sordibus deterrebat. Induci nun-
quam potuit, ut vinum biberet; a quo etiam usque ad
mortem semper abstinuit. Estque illud hac in re
non iniucundum scitu; quod ad septimum fere aeta-
tis annum (quo tempore dentium in hominibus fit
mutatio, primisque decidens sufficiuntur no-
ui) quando illi dens aliquis extrahebatur, ut locum
cederet venienti, rogatus ut tantum os ablucet
vino, quo solidius novum dentem gingiva constrin-
geret, adeo in proposito constans persistebat, ut im-
pense

pensè negaret, vlla vnquam ex causa ab eo se dis-
 cessurum. A mendacijs, quæ solent esse puerili æta-
 ti familiaria, sic abhorruit, vt ne per iocū quidem
 quidquam proferret, quod crederet à veritate alie-
 num. Iam enim tunc, doctore Numine, agnoscebat
 vilis & abiecti animi esse, quacunque de causa falsa
 pro veris dicere; cumque mentiri per se turpe sit,
 tum verò nobili viro, cuius magnum ornamentum
 simplex veritatis assertio est, multò esse turpissi-
 mum. Contigit, vt nescio, quid puerile Aluærus &
 Gonzalus de communi sententia commiserint, ad
 Tauoram sororis virum, sub cuius tutela & disci-
 plina erant, res delata est. Vocati ab ipso vt de fa-
 cto redarguerentur, Aluærus vitioso quodam pudore
 quicquam se fecesse pertinaciter negauit; Gonzalus
 contrà honesta ingenuitate subito rem, vt ge-
 sta erat, confessus, se reum agnouit. Hic verò Tau-
 ora, vir eximiè prudens, tam facilem vnus confes-
 sionem, tam constantem alterius negationem æ-
 què admiratus, vtri esset credendum, tantisper du-
 bius hæsit. Tum iram vultu simulans, & ad Gonzalum
 conuersus; Itane, inquit, bone vir? Non fuit fa-
 tis fecisse malum, sed illud quoque addendum, vt
 te eius auctorem tam inuerecundè, tamque impu-
 denter faterêre? Me verò, mi domine, ait Gonzalus,
 facti quidem non modò pudet, verùm etiam poeni-
 tet: multò tamen magis inuerecundum me atque
 impudentem crederem, si mendacij culpâ facto ad-
 iicerem, vellemque turpi negatione debitum sup-
 plicium deprecari. Quid à perfecto viro dici pote-
 rat sanctius, aut prudentius? Hęc quidem diuini Spi-
 ritus occulta vis est, cuiuscunque in animum perua-
 dit, eum sic erudit, vt in tenerrima etiam ætate, su-
 per senes intelligat. Prima legendi, & scribendi ru-

10 VITAE GONZALI SYLVERIAE.
dimenta domi edoctus à Tauora missus est ad
Franciscanos , ab ijs vt Grammaticam doce-
retur. Habebant hi monasterium , cui à sancta
Margarita nomen , haud longè à Mogadurio , ex
altera Durij parte in Castellæ finibus situm. In
eo Gonzalus à religiosis illis partibus Latinæ
Grammaticæ simul , & virtutum innitijs imbutus
arctum pietatis , ac veræ submissionis iter , quod
erat postea alto & excelso animo peracturus , coe-
pit agnoscere ; sic aspera illa ac planè diffici-
li viuendi ratione est delectatus , vt rerum ea-
rum , quibus apud suos blandè & deliciosè tracta-
batur , desiderium penitus memoriæque depo-
suerit. Dum in eo monasterio fuit, cum à domo so-
roris non longè abesset , rarò ad eam ventitabat.
Quanta autem arderet discendi cupiditate , ex eo
perspici potest , quod studij causa bonam noctis
partem ducebat infomnem. Eoque interdum vigi-
lans puer in suas illas literulas incumbendo progre-
diebatur, vt cubicularius seruus , cuius opera dum
cubitum ibat , in præparando lecto , & exuendo
corpore vti solebat, expectando defessus , somno
succumberet; quem ipse , cum à studio ad cubicu-
lum se colligebat, dormientem reperiens, ne mole-
stè expergefaceret, sic vt erat vestitus, accedès, quid-
quid erat noctis reliquū, modico somno capto pera-
gebat. Itaque in his, cæterisque in rebus eo se modo
Gonzalus puer gerebat, vt religiosi Patres tantam in
tam tenera ætate constantiam , in tam delicato cor-
pore seueritatem, in tam alieno tempore industri-
am oculis animoque lustrantes, planè obstupesce-
rent. Illud tandem de Gonzalo compertum est, in
tota pueritia eam seruasse animi moderationem, vt
quod est in magnis viris perrarum , neminem
vnquam

vnquam, neque ex suis, neque ex alienis re aut verbo vel leuiter offenderit.

*Ad persequenda literarum studia Conimbricam
missus, Societatem Iesu ingreditur.*

CAP. II.

VBi Gonzalus decimum septimum attigit ætatis annum, à comite Iacobo Sylueria fratre maximo, paterni status hærede, Conimbricam mittitur, vt coepta studia persequatur. Dum in ea Academia fuit, in qua magno cum fructu annos aliquot insumpsit, in celeberrimo illo habitauit regularium canonicorum cœnobio, quod à sancta Cruce nuncupatur. Qui locus ipsi erat & ad vitanda hominum commercia, quod maximè optabat, & ad exercenda virtutum literarumque opera ex animi sententia peraccommodus. Optimis igitur moribus & disciplinis animum diligenter excoluit: atque in eo amplo & ancipiti Lusitanæ iuuentutis theatro, omnibus scholasticis, præsertim nobilibus, castimoniæ, modestiæ, pietatis, atque, vt vno verbo dicam, vitæ cuiusdam verè Christianæ, hoc est, immaculatæ ac puræ rarum præbuit exemplum. Fuerat non ita pridem Ioannis tertij Lusitanorum Regis munificentia & liberalitate extructum Societati Iesu Conimbricæ Collegium, in qua perpauci tunc socij, atque ij magna ex parte non tantum laici, sed etiam alienigenæ, & ad eò nullo habiti in pretio,
vt nomi-

12   VTAE GONZALI SYLVERIAE.

vt nomine ridiculo Franchinotes vulgò dicerentur. Sic à Lusitanis appellari solent viles quidam, & pauperes ex Septentrione homines, qui rerum egestate in patria oppressi, ad externas se gentes conferunt; vrbesque & oppida pererrantes inconditis cantibus plateas implent, victum ostiatim emendicando. Tales propemodum erant eo tempore illi ipsi Societatis homines, qui Conimbricense Collegium primi incoluere Iguoti, ad speciem, viles, nulla literarum, nulla nominis vllius commendatione clari, rebusq; ijs, quæ popularè benevolentiam captare solent, ita destituti, vt ne vnus quidem apud eos esset, qui posset commodè apud populum habere de rebus diuinis concionem. Vno tantùm vitæ exemplo erant clarissimi. Atque hoc vno sic in animos Academicorum penetrarunt, vt eorum plurimos, qui in tota Conimbricensi Academia generis claritate inter ceteros præstabant, ad sui imitationem, ad idemque institutum amplectendum pertraxerint. In his fuere Gonzalus Sylueria, de quo agimus, Rodericus Menesius, Leo Henriquius, Ludouicus Gonzalus de Camera, pluresque alij ex prima regni nobilitate, ipsisque Lusitanæ & Castellæ Regibus coniunctione sanguinis propinqui, quos & alij honestissimi viri grauitate, & literis præcellentes siquuti sunt. Vbi Gonzalus in Societatem receptus est, quàmprimùm hominũ ex oculis ac luce sese abripere statuit. Cumque certò sciret grauissimum sibi suis cum fratribus & propinquis de Societatis ingressu certamen futurum, nisi eorum conspectũ atq; impetũ declinaret; superiorum consensu in locum secessit multis Conimbrica leucis remotum. Ibi dies complures secum ipse, cumque Deo solus agens, spiritualibus se me-

se meditationibus diligenter exercuit, agitans animo, quàm sit fallax quamque inconstans humana vita; quantis res mortalium fraudibus inuoluantur; quàm nullo in pretio habenda sint quæ plerique magni æstimant, quorûq; cupiditate irretiti in perniciem misere trahuntur. Multa insuper euoluens de pulchritudine diuina, de sempiterna felicitate, de fidei nostræ mysterijs; multa deniq; de Christ. Opt. Max. humanæ libertatis vindice, quem vnum destructo vetere homine arctissimè amplecti exoptabat.

*Circa susceptum vitæ institutum graui-
ter oppugnatur.*

CAP. III.

HÆc tam diuturna, tamque longinqua Gonzali secessio Comitem fratrem, cæterosque propinquos valdè tenuit ancipites. Nullum interim non mouerunt lapidem, vt quo esset terrarum loco, quidue ageret, agnoscerent: sed frustra, ita Societatis Patribus rem celantibus, ac si omninò essent ignari. Verùm simulatque Conimbricam redijt, delatumque ad propinquos est illum in Societatis Collegio esse; eò protinus veluti factò agmine, accurrunt omnes, atque vt eius sibi videndi & alloquendi copia fiat, vehementer contendunt; idque vt sine vlla dubitatione obtineant, literas superioribus offerunt super ea re datas à Rege. Repelli eorum petitio non potuit, Regia præsertim auctoritate suffulta. Prodit in medium Gonzalus, & hinc inde impetentium iaculis exponitur. Multa Comes, multa cæteri propinqui contra nouum illud, quod erat amplexus, instituti genus liberè effutiunt. Benigno

14 VITAE GONZALI SYLVERIAE.
nignè primùm ac blandè agunt; seuerè deinde ac
minaciter. Pollicentur magna, si susceptum consili-
um sapienter deserat. Minantur grauià, si pertinaci-
ter retineat. Igitur quà blanditijs, quà minis con-
stantem animum à proposito reuocare nituntur.
Aderant quoq; Religiosi viri iniquà Comitibus Iacobi
miseratione commoti, qui sub specie pietatis ne-
gotium aggressi, eò Gonzali firmitatem oppu-
gnant fortius, quò agunt fraudulentius. Hæc ve-
rò eorū ferè oratio fuit; Attendat diligenter quid
agat, quàm ve inire tentet viuèdi rationè. Haud sem-
per recta esse, quæ videntur; Deoq; placere nõ posse,
quæ temerè fiunt. Ne religiosum capessere debeat
institutum, causam esse per se magnam ac planè iu-
stã, si frater, quem parentis loco habeat, si propinquus
(qui verò & quales viri) molestè id ferant; sciat au-
tem eos id ferre molestissimè. Quod si tanta in ipso
sit religiosè viuendi cupiditas, vt omnino velit suos
derelinquere, ijsq; inuitis ac repugnãtib; intra pri-
uat os alicuius cœnobij parietes, vbi viuat inglori-
us, sese abdere; alios esse religiosorū ordines anti-
quos ac nobiles, ex quibus vnũ aliquẽ deligere queat
dignitati suæ aptiorẽ; Societatis familiam & nouam
esse, & ignobilẽ, sibiq; ac suis similib; minimè con-
gruentẽ. Nõ est passus Gonzali animus diuini amo-
ris facibus mirificè incensus, atq; ad humillima quæq;
& abiectissima prõptissimus, tã friuolas, tamq; ine-
ptas rationes longiùs protrahi. Plura parãtes dice-
re sic interpellat: Quid ignobilitas, inquit, quid ob-
scuritas, ac nouitas religionis mihi obijcitur? An
ego religiosum institutum propterea sequor, vt ter-
renos assequar honores, aut nomẽ hominibus com-
mendẽ meum? O insana cogitatio! Christũ quæro; e-
ius causa contemni volo; eius opprobrijs saturari
cupio.

cupio. Quid. n. velle aliud possum, cū meos, & meipsum relinquo, atq; omnē mihi rerū mearū spem ab humanis præmiis eripio? si in hac Societate Iesu (ad quā sum à Deo vocatus, quāq; summā animi non solū voluntate, sed etiā voluptate amplector) id mihi cōtingat, vt vllō absq; nomine spretus ab omnibus, ac pro nihilo habitus, vitā humilē & abiectā viuā, vt nihil mihi optatius est, ita nihil euenire poterit iucundius. Agite dū, meliora de diuinis rebus cogitate, idq; etiam atq; etiam intelligite, rem nullam in terris esse, quam huic nouæ & ignobili Societati anteponā. Illa mihi charissima mater est; illa vna oēs, quę mihi cū quolibet sunt, propinquitatis rationes sic amplectitur, vt omnium etiam amplectatur caritates. Quamobrem ita me vis diuina in proposito corroborat, vt si ipsi parētes mei adhuc essent super, meq; ab ipso deiicere conarentur, non modò surdas illorum precibus aures præberem; sed Hieronymi quoq; consilium secutus, per eosdē calcatos pergere non dubitarem. His dictis impositum omnibus silētium; iniectus etiam religiosus pudor. Gonzalus verò ea molestia, & solitudine liberatus, tantò animi ardore cœpit cū mundo bellū gerere, vt nihil esset, quod magis haberet exosum. Odorat. n. quæ ille diligit; diligebat, quæ odit: reputabat vilia, quæ magnā æstimat; magni æstimabat, quæ vilia reputat. Atq; in hunc modum per omnia mundo aduersus, præter ignominias Crucis nihil aliud expetebat. Seculares ergo vestes, quibus adhuc induebatur, subitò deposuit; eorūq; loco viles accepit & laceras, quib. tantacum lætitia utebatur, vt in hisce religiosę vitę initiis ægerrimē ferret, relictum sibi sericum thoracem; quo superioris iussu, super induta ferruginei coloris veste per aliquod tempus coactus est vti. Vnde data

egregio

egregio tyroni acerbè se incusandi opportuna occasio, deq; animi submissione, & paupertatis virtute benè merendi copiosa seges. Quoties enim horis matutinis thoracem sumebat in manus, vt illo se indueret, assidua hæc erat induentis vox; Hem miser, & ærumnose, quid rebus adhuc inanibus tam tenaciter hæres? quando remitte s nuntium vanitati tuæ? Non te pudet Aegypti spolia cum religiosa paupertate coniungere? Quæ conuentio lucis ad tenebras, & Christi ad belial? Eia spiritus istos iam depone planè tumidos, & qui te religiosæ disciplinæ addixisti, incipe tandem religiosè viuere. Hæc sibi Gonzalus, idq; genus alia tam seuerè obijciebat, tâtoq; virtutis studio sese in rebus omnibus infectabatur, vt sæuissimus sui ipsius carnifex haberetur.

*Assiduo virtutum exercitio animum
excolit.*

C A P. IV.

APRIMO ingressus sui in Tyrocinium die, in eam curam & cogitationem incubuit, vt dormito ieiunijs, vigilijs, verberibus corpore & auulsis penitus prauarum affectionum ab animo radicibus, nihil prætermitteret quod ad excolendam veris solidisque virtutibus mentem vlla ex parte conduce-
ret. Erat in operibus pietatis inter primos; in demittendo sese ac despiciendo nulli secundus; si quid esset, ex quo ab alijs illudi & contemni posset, ad id, vt i ad destinatum sibi à natura locum, grauium ac leuium corporum in morem, insito quodam impulsu ferri videbatur. Quæ hoc in genere præstitit, adeò magna sunt & ardua, vt ea quiuis mirari potius debeat, quàm æmulari. Nam & supercilia aliquando
sibi

sibi abrasit, ut fieret deformis, & inuisus; & stultitiam vultus mutatione ac gestu corporis nonnunquam simulauit, ut despiciatui duceretur. Erant in Conimbricensi Collegio Aethiopica quaedam, vel Indica seruitia ad vsum culinæ atq; ad alia domestica officia dono data. Hæc Gonzali curæ cōmissa, ut ijs necessaria animo & corpori ministraret. Illum crederes ipsorum mancipiorum esse mancipium, tanta in eorum famulatū sollicitudine incumbibat. Si quando aliquod ex ijs incidebat in morbum, lectum illi sternere, medicamenta adhibere, cibos apponere, & manu sua, cū erat opus, in os inferre; nihil prætermittere, in quo exultare caritas, & Christiana humilitas possent. Inter hæc tamen officia præferabat vultu eximie cuiusdā internæ hilaritatis aperta signa, ut tanq̃ hylaris dator diligeretur à Deo; deq; studio oradi nihil prorsus intermittebat, cū impedito externis operibus corpore, diuina animo volutaret, & interim dum mancipia ederent, non nihil ab eorum conspectu secedens sese in preces funderet. In cultu corporis erat exquisitè negligens sui: consultò sinebat vestes sordescere, & bestiolas ex fordibus gigni visu foedas, & morsu molestas, quò noxius esset sibi, & ingratus alijs. Bestiolarum tanta erat copia, ut ex corpore ipso, atq; ex vestium commissuris, veluti ex cauernis cateruatim erumperent foras, nec sine aliqua intuentiū nausea in conspectū se darent. Monitus aliquando à Comite Iacobo ne tale pecustā curiose pasceret, à quo & torqueretur ipse, & aliorum oculi abhorrerent; Hæc ego, inquit, animalcula Comitatus tuo longè antepono. Dum enim illa mihi submissionis animi, & tolerantia materiam præbent, æterna bona consequendi magnam offerūt opportunitatem. Comitatus tuus quid

B

habet

habet boni? Terrena quaedam miseria est. Simile accipimus de re eadem dedisse responsu Ioanni Soario Arganilio Comiti & Conimbricensi Antistiti: simile alijs illustribus viris, quos eius miseratio ad eum monendum commouebat. Saepè domi lateres, & cæmenta, vt solent viles operæ, ad Conimbricæsis collegij, quod tunc ædificabatur, structuram humeris vestabat. Saepè prodibat in publicu, vt videntibus ludibrio fieret, lacera & attrita veste indutus, ad sine pallio; vrbisq; vicos & plateas pererrans ostiatim victu quæritabat. Saepè etiam eodem corporis habitu agasonem agebat, perq; mediam vrbem ad Mundæ fluminis ripas ducebat asellu; collecta ibi ad vsum fabricæ, receptaq; in saccos arena, reducebat oneratum; effusa ad spectandum populari turba, in qua simul erant amici, & noti; interdumq; aliqui ex iis, qui in eius famulatu fuerant; atq; hi rubore simul & stupore pleni ab occursum pedem, a spectaculo oculos retrahebant. Contigit aliquando, vt iumentum agens, Alvaro fratri improuisus inopinatusq; occurreret. Alvarus subita præoccupatus verecundia, vultumq; demittens, neq; prætereuntem salutauit, neq; intueri ausus est. Gonzalus contra lætitia gestiens, solito agasonis more, & voce simul, & virga asinum ad progrediendum excirauit, reputans apud se turpe esse, in iis quæ Dei amore fiunt, vt natura sua vilissima sint, & humanis oculis foeda, vlllo modo verecundari. Solis quippe vitiosis operibus deberi pudorem, qui proprius est peccati comes: Religioso autem semper esse decora, quæ pietatis causa & religiose fiunt; quod scriptum reliquit magnus ille Basilius, quem religionum parètem verè possumus appellare. De corporalibus enim religiosorum hominum ministerijs sermonem instituens, religiosè docet non esse

esse

esse viro Deo dicato indecorum, instar agafonis agere iumenta cum res postulat; id enim Christi Apostolos fecisse, cum eiusdem Christi iussu asinum ad ipsum adduxere, ut eo insidens, triumphantis more, Hierosolymorum urbem ingrederetur.

*Animarum saluti operam nauans asperam tenes
viuendi rationem.*

CAP. V.

DVM ad excolendum hisce virtutum operibus animum sedulo Gonzalus incumberet, literas, quibus interim, operam dabat, nulla ex parte neglexit: quin potius ita virtutis & sapientiae studia coniunxit, ut maximos utraq; in re progressus fecerit. Quamquam vero semper illi animarum salus carissima fuit; nec quidquam contra praetermittebat, quod ad spirituales proximorum utilitatem quoquo modo conferret; imposito tamen literarum studijs sine, ex umbra veluti in arenam prodiens, ad rem Christianam vitae exemplo, & concionarijs exhortationibus promouendam, totum se ac penitus conuertit. Non vno vero, aut altero tantum consistebat loco; sed Lusitaniae vrbes, oppida, pagos, atq; ipsas etiam agricolarum villas, & pastorum casus frequenter peragrabat. Nullis item occupationibus distentus hac iuuandi mortales rationem intermittebat, siquidem non solum cum, cum erat priuatus, sed etiam cum superioris officioungebatur, alijs se negotijs exoluens, verbi diuini disseminandi causa, in vicina vrbi loca excurrebat. Caeterum cassum a concionum laboribus corpus ita erat solitus tractare, ut perire tantum non sineret. Cum esset Conimbricæ, domum se e pulpito recipiens, cibarij panis frustum a promo codo petebat,

eo accepto conferebat sese ad locum secretum; is erat culinæ vicinus, solitarius, & infrequens; ibi ligno insidens, tam avidè suum illum comedebat panem, vt maiorem ex eo, quàm ex suauissimis quisq; epulis voluptatem perciperet: reliquo tamen die prandij loco nihil attingebat. Vbi Societatis domicilium nō erat, extrahebat è pera frustra panis ostiatim emendicata, eaq; apponebat mensæ, & cibis cæteris, quamuis exquisitis & pretiosis longè præferbat, cū ex alijs vel prorsus nihil, vel si aliter fieri non poterat, ex minùs exquisito, magisq; communi edulio parum acciperet. Qui hominem nōrunt, vt ad degustandū sine discrimine ex ijs quæ essent appolita, illum vel inscium atq; inuitum cogerēt, hac vti solebant arte; aut de rebus diuinis incipiebant loqui, aut ab eo quærebant aliquid ad animi salutem pertinens hisce enim inuolutus sermonibus, ita repente ferebatur in Deū, vt quid manu caperet, quidve ore exciperet, non aduertens, ex apposis ferculis promiscuè degustaret. Hic illi mos in hoc rerum genere communiter vsurpatus. Cū ad locum veniebat, vbi nondum ex concionibus esset notus, antequam pulpitem conscenderet, victū ostiatim medicabat; ne si id post concionem faceret, populo cognitus, liberalius exciperetur. Atq; ita aliquando factum, vt collecto vno tantū vel altero panis frusto, ad hospitalem domū à concione se reciperet, nec aliud præter id, & paululū profluentis aquæ vsq; ad sequentē diem degustaret. Apud Portuenses, antequam ea in vrbe esset notus fictilem catinū manu portans, vt vilissimi pauperes solēt, prandij tempore plateas vrbis obibat, victū precario quærens; & ab ijs maxime petebat, quos sciebat pauperes esse, nec posse aliud præ egestate, nisi cibarij panis particulam, aue
quidpiam

quidpiam iusculi petenti dare. Hoc aut aded illi erat firmū ac fixum, vt quoties vel ex vno Societatis domicilio migrabat in aliud, vel ad exercenda Christianæ pietatis officia vrbes & oppida pererrabat, iter pedibus faceret, ac mēdici more victū & hospitium infimis precibus procuraret. Si fortè, cū iter cōficiēbat, aut tētatum valetudine socium, aut viæ labore victum iumēto vehi oporteret, ipse nihilo secius, vir tantus tantaq; virtutis, & sapientiæ & nobilitatis præstantia commendatus, lætus & alacer pedibus sequebatur equitatem, omnibusq; in rebus illi præstò erat, quouis diligentissimo seruo expeditior. Quominus ex via, quando erat quiescendum, ad publicum egenorum hospitium diuerteret, nulla cuiusque prece, nulla vi moueri poterat. Bracharensē Pontificatum gerebat Balthazar Limpus, Hispaniarum Primas, vir rerum multarum laude clarus, cū Bracharam, in qua vrbe nondum Societatis collegium erat, venit Gonzalus, vt populares quibus posset rationibus in negotio salutis iuaret. Nihil non tentauit egregius Antistes, vt hospitio exciperet peregrinum, haberetque apud se: obtinere tamen non potuit. Vicit enim vir boni propositi tenacissimus piam Pontificis importunitatem; multoq; magis apud ipsum Gonzali constantia valuit vt hominis integritatem suspiceret, quàm petitionis repulsa, ne se contemptum quereretur.

Propinquorum consuetudinem, & negotia deuitat.

C A P. VI.

CVM ea fit in coniunctione sanguinis insita à natura vis, vt illos etiam, qui humanis affectionibus prorsus exui, & rectà ad Deū tendere cupiunt, ve-

22 VITAE GONZALI SYLVERIAE
hementer ad se alliciat; primum plerumq; atq; om-
nium pænè grauíssimum in spiritali militia aduer-
sus carnem & sanguinem certamen est. Nā qui Im-
peratori Christo nomen dederunt, ad illud vnum
omnes industriæ suę neruos debēt intēdere, vt ipsos
etiam parentes, quos natura fecit carissimos, sancto
illo persequantur odio, à quo perfectionis via, eo-
dē Christo duce & magistro, debet inchoari. Aper-
tissima enim illa eius est in Euangelio vox, qui non
odit patrem & matrē, adhuc autem & animā suam,
non potest meus esse discipulus. Hęc causa fuit, cur
Abrahamus ille credentium pater dictus, quē Deus
voluit esse perfectum quoddam religiosi hominis
exemplar, cū de vrbe Chaldæorum (qua in vrbe spe-
cies quædam seculi est) iam semel exiisset, diuino
rursus imperio relinquere Arā, deq; terra & cogna-
tione sua iubetur exire, quod cum ille prompto
& alacri animo, nullaq; propinquitatis, aut necessi-
tudinis ratione habita, præstitisset; tandemq; & ne-
potem Lothum, & reliquos cōsanguineos, ac notos
penitus deseruisset; mox à sūmo rerū principe ac re-
ctore Deo, veluti manu apprehēsa, ad absolutissimæ
cuiusdā perfectionis fastigiū perducitur. sic est; Abra-
hamo similes esse oportet qui se Deo consecrant,
vt præclaris animi donis ab ipso cumulentur. Mirū
quā se industriū hac in re Gonzalus exhibuit. Pau-
ca referam è multis, quæ tamen eiusmodi sunt, vt si
quis ea æquis ponderibus pēdat, summis illum viris
fuisse parem, affirmare nō dubitet. Venit aliquando
Conimbricam Comes Iacobus, eius tantūm visendi
gratia; stipatus suis ad Societatis Collegiū accedit;
vocari ad se Gonzalum petit. Exponitur fratri Co-
mitis aduētus & causa. Negat ille hominē se agno-
scere, aut quidquam negotij cū illo habere; redeat,
fauste

fausto Numine, vnde profectus est, aut alium quærat, quo cum loquatur; sibi enim neq; opus esse, neq; commodum. Non est inficiatus id, quod erat, Comitē sibi esse optimè notum, seque eius germanū esse fratrem: sed illū imitatus est Spiritū, quo supremus hominum doctōr Christus ad populum Iudæorum aliquando verba faciens, cū adesse matrem suam & fratres ipsum quærentes à quodam audiisset, quasi matrem, aut propinquos non haberet, respondit: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ille meus frater, & soror, & mater est. Quo loquendi genere docere voluit, vt Basilus monet, nō alios se propinquorum habere loco, nisi qui ipsius æterni Patris mendatis, vt obsequētes filij, perfectè obtēperant. Recessit igitur Comes, nec salutato fratre, nec viso; tantūq; abest, aliqūē vt illi stomachum res ista mouerit, vt contrā valde miratus, magnā ex ea perceperit voluptatem; quod re ac verbis statim declarauit. Nā cū Collegij Rector, factus rei certior, mādare Gonzalo vellet, vt ad fratris colloquiū accederet; negauit Comes id sibi gratum esse, cū sciret Gonzalo, de cuius eximia sanctitate vel ex eo facto satis magnam imbiberat opinionem, fore molestum. Multa Gonzalo à fratribus, à sororibus, à reliquis propinquis mittebantur munera; sed vt erat religiosæ paupertatis amātissimus, ea ille omnia, quāuis non sine mittentiū dolore, ad eosdē ferè semper integra intactaque remittebat: nisi quòd aliquādo, ne suorū beneficentiā videretur superbè contēnere ex conditis siccaro cibis in ægrotantiū vsus aliquid accipiendū putabat; sibi certè, ne rem quidē minimā, etiā cum iure posset, vnquam retinuit. Sextum agebat Societatis annum, cū Tauora & Philippa soror

24 VITAE GONZALI SYLVERIAE
diuersi generis xenia onustis mulis Conimbricam
ad eum misere. Poterat ex superioris facultate,
Collegij nomine, atque in communes vsus ea acci-
pere: negauit tamen quidquam se accepturum, eò
quòd ad se vnum mitterentur, qui omni se benefi-
cio agnosceret indignum. Verùm ne personas tales,
eo praesertim tempore, tristitiã afficeret, vtriusque
cognita, ac perspecta voluntate, ingentibus actis
habitisque ex animo gratiis, mulos ipsos, sicut e-
rant onusti, partim ad carceres, partim ad nosoco-
mia abire iussit, vt vinctis simul & agris, prout qui-
busque opus & commodum erat, omnia distribu-
erentur: quod & tunc quidem, & iterum postea in si-
mili euentu praestitum est. Interim cum alteram è
Gonzali sororibus viro opibus & nobilitate pari
vellet Comes Iacobus in matrimonium collocare,
consilium cum Gonzalo communicat, vt eius ap-
probatione & auxilio negotium peragat. Rem ille
sibi expositam risu excipiens, Miror, inquit, Comes
incline, eam tibi fuisse mentem, vt non solum hoc
tuum mihi propositum aperires, sed etiam negotio-
so ac permolesto labore animum velles fatigare
meum. An æquum tibi videtur, vt quod vitæ institu-
tum tanto studio fugi, id ego cuiquam suadeam vt
sequatur? Iniustus planè sim, si alterius humeris id
onus velim impositum, quod ideo subire nolui, quia
grauissimum iudicavi. Quin etiam illud omninò te
scire cupio, quò minus interpretem hac in re, aut
proxenetam agam, ab Hieronymo viro sanctissimo
grauiter mihi interdici, cum dicat turpe esse, vt is
qui alios ad castitatis amorem publicis concioni-
bus excitat, eosdem ipsos suo priuato consilio, siue,
quod foedius est, impulsu, ad matrimonij onera in-
ducat. Si placet cum aliis propinquis communica re
huius-

huiusmodi consilium, eosque operis socios & adiutores adhibere, præstò tibi erunt ex seculari ordine quamplurimi, qui negotium suscipiant animo facili, & ad exitum perducant successu feliciori: religiosos enim homines, hoc est, dicatos Deo, non nisi religiosa decent, & diuina; quos à curis alijs tam oportet abesse longè, quàm à quibus longissimè. Quòd si aliquando secùs faciunt, atque istis setricis sinunt implicari, id plerumq; præmij loco habent, vt quos matrimonio coniunxere, si quando ij (quod euenire sæpè solet) fastidio & molestiis affecti, status sui onera, miseriaeque deplorat, in religiosos ipsos, veluti in auctores malorum, omnes suas querimonias, execrationes, maledicta refundant. Ita Dei prouidentia iustissimè decernente, vt qui secùs, ac debet, in alios volunt esse officiosi, eadem ipsa re, qua officium præstant, malè collati officij meritas poenas luant. Hunc in modum facilè Gonzalus fratri persuasit, ad suadenda procurandaque matrimonia non illos esse quærendos, qui sicut peculiari vitæ ratione ab his negotiis valdè sunt alieni, ita ferè sine aliquo animi sui damno, & religiosi status indignitate vix ea possunt pertractare.

Superiorum iussu scribit ad suos.

CAP. VII:

QUò se magis à propinquorum oculis auertebat Gonzalus, eò ab iis quærebatur ardentius. Quia tamen nec præsentem videre, nec loquentem audire poterant, id curabant, vt aliquid saltem literarum ab ipso quandoque acciperent. Quamobrem cum probè nossent, si res eius arbitrio relinqueretur,

B 5

queretur,

26 VITAE GONZALI SYLVERIAE
queretur, nihil se habituros, ab ipsius superioribus petebant, ut ad eos Gonzalus aliquid aliquando scriberet, mandato suo cogeret. Hoc ergo benevolentiae in suos officium raro quidem, nec aliter quam iussus praestabat. Illud verò semper illi in scribendo statum, ac solemne fuit, ut neque elegantiae flores sectaretur, neque villo uteretur verbo ad vanitatem composito; neque de rebus aliis, quam de virtutibus, deque iis, quae ad rectam viuendi rationem pertinent, quidquam exararet. Vnam hinc ponam ex eius epistolis, inter scripta Tauorae repperam, & pietatis ergo ab illo seruata, quae ex Lusitano in latinum sermonem fideliter conuersa huc efficit sensum. Ex ea argumeta reliquarum, & scripturionis formam licebit colligere. Ludouico Aluaro de Tauora, & Philippae eius uxori salutem. Eam vobis Deus in hac mortali vita felicitatem concedat, ut & maioribus in dies coelestis gratiae muneribus compleamini, & omnibus, quibus estis noti, verae cuiusdam ac solidae virtutis viua exemplaria sitis. Aliud, quaeso, ex me non expectetis, quam ut vobis Christi Opt. Max. in me atque in vos, & in omne genus hominum beneficentissimam caritatem inculcem. Quidquid boni habemus ab illo vno est. Dum me de Christo, deque innumeris eius collatis in me beneficijs per literas dicentem auditis, nihil est quod sitis de me solliciti. Nisi forte id vos mouet, ut mei misereamini, quod talem dominum, quem serò planè agnouij, tam in me munificum ac liberalem, non ut decet, colo ac veneror. Domini mei, à Domino meo Iesu vnicè dilecti, si apud vos praesens essem, nihil vobis aliud dicerem, nihil omnino suaderem, nisi ut toto animi conatu in Christi amorem incubatis. Cùm enim praepotente dextra ex miserissimo vitae statu ad perbeatam quandam vi-

nendirationem, qualis esse in terris potest, me traduxerit, quid dubium, quin & vos ita suo roboret auxilio, ut ad omnem sanctitatem læti alacresque nitamini? Ne, obsecro vos, patiamini perdi, ne perdi, inquam, patiamini tam multa, ac tam magna lucra, quæ ex diuina beneficentia habere potestis. Percipite animis, quæ dico. Non satis vobis sit, eos attigisse virtutis limites, quos Deo iuuante attigistis. Attendite, quantum vobis & cæteris hominibus virtutis spatium supersit decurrendum. Contendamus summâ celeritate ad Christum principem ac Dominum rerum, cui morem gerere, cuius parère præceptis, cuius laudi & gloriæ seruire non ita possumus, quin semper, quantumcunq; diligentem sedulamq; ipsi nauemus operam, debitores existamus. Ille enim ut à peccati seruitute in libertatem filiorum Dei nos assereret, & ex iniis virtutum donis animos nostros exornaret, ab ipso ortu vsq; ad obitum per omnia aspera atq; aduersa vitam trahens, nihil mali non pertulit, quod ad vtilitatem nostram iudicaret esse perferendum. Itaque vitam ipse suam totam nobis atq; integram dedit. Iam verò si Christi Iesu mortem animi oculis subiiciamus, quis non videt, quanto ab eo intervallo distemus? Mortē ille subiit, quâ nulla fuit aut vnquam erit, nec acerbitate poenarū sauior, nec iniuriarum magnitudine cõtumeliosior. Quis tãta erit præditus animi duritie, qui non summoperè commoueatur, dū ipsum mente cõcipit tanta pressum moestitia, tãta ignominia affectū, tã desertum à suis, tam grauitè cæsum, tantis doloribus exanimatum? Cogitate sæpè vobiscum immensum erga nos Christi Iesu amorem, & eius recordatione animos vestros recreate. Cur ad vos tam rarò scribam, ea causa est quoni.

quoniam non mihi rescribitis, maximum in animis
 vestris erga Christum Iesum meis literis amoris in-
 cendium excitari, dum eius mortem caritatis ple-
 nissimam ante oculos vobis propono. Si ego literis
 meis hoc non assequor, ut ardentissimo Christi a-
 more inflammemini, quid verba perdo, aut quid at-
 tinet scribere? Incipiat domina mea & soror dile-
 ctissima Philippa (quando illi ad vacandum Deo
 tanta & loci & temporis opportunitas est) incipiat,
 inquam, ab hodierno statim die ad Christi usque na-
 talitia hisce Christianae pietatis commentationibus
 animum exercere, diebus singulis unam vel alte-
 ram, si placet, diuinis rebus impendat horam. Quae
 à Deo beneficia accipiat; qualis illa sit, quam se spe-
 rat assecuturam, coelestis patriae felicitas; quanta sit
 diuinæ sapientiae, quanta diuinæ potentiae vis, sapi-
 us animo euoluat. Atque ut hæc melius præstare
 queat, fuis identidem lachrymis, & frequenti pec-
 catorum confessione conscientiae maculas eluat; ab
 omni prauo affectu animum diligenter custodiat,
 & piis ipsum ac sublimibus rerum coelestium desi-
 deriis accendat. Duo hoc ex opere præcipue com-
 moda secutura polliceor. Vnum est, quod & ipse
 dominus Ludouicus sancto motu exemplo eandem
 sectabitur pietatis viam. Alterum, quod inter hæc
 virtutum exercitia plus honoris ac fructus, minusque
 molestiae & laboris habebit filiarum educatio. Hoc
 tantum desidero, in meis literis legant neptes meae,
 quò rectè tendant ad Deum. Hac una in re volo me
 auunculum agnoscant, & qua debent obseruantia
 monenti obtemperent. Cauendum valde est, ne ali-
 ter quam in Dei timore & amore educentur. Per-
 nitiosa est quælibet alia institutio, & diabolo per-
 iucunda. Absit, o neptes meae, ut alteri, quam Deo
 vestram

vestram operam nauetis; vt placere alteri, aut mo-
 rigerari velitis. Vtinam vester ego essem nutritius,
 vt vos ad Dei nutum, & voluntatem conformarem.
 Certè ne ab eius obedientia vel latum vnquam vn-
 guem discederetis, ita curarem, vt quamuis mole-
 stissimus vobis essem, nihil omninò, quod in eum fi-
 nem conferret, mihi putarem prætermittendum.
 Valde opto, vt non minùs parentibus vestris curæ
 sitis, quã estis mihi. Si vobis dicunt, in tuto vos esse,
 quia in ipsorum tutela estis; dicite vos, nihil posse
 homini esse in vita tutum; omnesque mortales, cum
 primùm hauriunt vitæ spiritum, ex parentum suo-
 rum manibus, vt ita dicam, in tartarum delabi. Si
 parentes vestri alios vobiscum, quàm de Deo, ser-
 mones habent, nec vos ad eius mandatorum obser-
 uantiam, atque ad rerum diuinarum desiderium in-
 stituunt, operoso quidem & inutili torquentur la-
 bore. Eos ego, vt mihi carissimos, oro & obtestor, il-
 lud in primis magni faciant beneficium, quod non
 ita pridem à Deo receperunt, cum vos lustrali aqua
 in sacro Baptifinatis fonte ab originali immunditia
 perpurgatæ in Christi familiam estis adscitæ. Quam-
 obrem domini ac fratres mei, si vestros, vt bonos
 parentes decet, liberos diligitis, curate diligenter,
 ne ab hac, quæ ipsis cum Deo contracta cognatio
 est, vlla vnquam sua culpa deturbentur. Reliquum
 est, vt vobis cœleste illud numen, cuius prouiden-
 tia mundus administratur, propitium optem, præ-
 cerque. Sic illud actus vestros conatusque in hac
 mortali vita secundet, vt ex ea, veluti è carcere so-
 luti, ad æternam felicitatem transeat. Valete. Ve-
 ster in Christo Gonzalus.

Hæc ea fuit Gonzali epistola, cui similes erant cæ-
 teræ, quas ille siue ad externos, siue ad domesticos,
 siue

30 VITAE GONZALI SYLVERIAE
sive ad alienos, sive ad suos vnquam scribebat. Non
de aliis videlicet, quàm de Deo rebusq; diuinis a-
gebat; nec alio, quàm simplici quodam atque sin-
cero dicendi stylo utebatur.

*Superioris iussa Goezium oppidum petit, vt so-
rorem inuisat.*

C A P. V I I I.

ERat Ludouicus Aluarus de Tauora cum vxore
Philippa in oppido Goëzio leucas sex Conim-
bricâ disiuncto. Mittit inde, qui suo nomine à Gon-
zalo enixè petat, ad se venire, ne grauetur, secum
esse Philippam ipsius videndi cupidissimam, nec a-
hūd velle, quàm eius aspectu tantisper recreari.
Cueatne rem tam iustam neget sorori de se op-
timè merite, quippe quā matris loco puer habuerit,
cuique ob eam saltem causam plurimum debeat.
Ad hæc breuiter & expeditè Gonzalus, ingrati ani-
mi crimen horrere se quàm maximè; ideo curaturū,
modò diuinus fauor adsit, ne beneficiorum, quæ
plurima ab ipsis atq; amplissima accepisse ingenuè
fateatur, vllò vnquam tēpore memoriam deponat.
Si tamen de ijs agatur externis beneuolentiæ signis,
quæ sanguinis cōiunctio suo quasi iure videtur exi-
gere, nihil esse quod nimium sollicitus sit, eò quòd
humanum illum erga propinquos amorem, qui sen-
to magis, quàm ratione percipitur, perfectiori iam
caritate permutârit. Eos proinde etiam atque etiã
orare & obsecrare, vt abductum ab humanis curis
hominem, totumque ac penitus crucifixo Christo
addictum nolint rursus ad talia officia reuocare;
nullus esse apud se pretij vllum sanguinem, præ-
ter eî, qui redēptionis humanæ pretij fuit; & quo in
ara

ara Crucis copiosissimè effuso à peccatorum sordibus ablutus, atq; à sæuissima inferni hostis tyrannide in libertatem filiorum Dei immensâ Christi benignitate vindicatus; eo se quotidie sanguine ali, dū sacra peragit mysteria; indeq; effectū, vt modo quodē mirabili Christi cōsanguineus sit: turpe autem sibi videri, vt qui tali propinquitatis vinculo cū Deo ipso est cōiunctus, vllam præterea in humanis curandam putet cōsanguinitatem. Ita Gózalus tā illustribus, tam cōiunctis, tam de se benè meritis propinquus. At Tauora pietatis vir amans, æquusque recti æstimator; nihil responso cōmotus quò, magis Gonzalū ipsius aspectum & colloquium recusare agnoscit, eò illum pluris facit, maioriq; eius vidēdi & alloquendi incenditur desiderio. Conimbricam ergo se confert, Societatis Rectorē adit, ab eo petit Gonzalū ad visendam sororem Goëzium mittat. Annuat Rector, vt par erat; vocat proinde ad se patrem, absolutè mādāt, vt in Goëzium oppidū quamprimum proficiscatur. Durum Gonzalo visum imperium, & animi sui votis admodum repugnans. Omnino tamen parendum ratus, cū nihil aliud in mādatis haberet, quàm vt ad inuisendam sororem proficisceretur; de tempore, quo esset apud illam commoraturus, deque reliqua ibi agendi ratione ita primū cum suis pacisci voluit, vt iudicare quiuis posset, faciliè eos à proposito recessuros. Hæ potissimum adhibitz conditiones.

I. Assignandum sibi ac socio separatim in tota domo cubiculū, in quo sint à domestica turba, atq; ab omni familiæ consuetudine remoti.

II. Cibum non ad ipsius Tauoræ ac sororis mensam, sed in eodem illo cubiculo, à vilissimo omnium, quæ de domo reperiantur, mācipio sibi ministrādū.

III. Ipsum

III. Ipsum mancipium nunquam coram se aperto capite, aut famulantis more, sed ut æqualem aut socium compariturum.

IV. Præter bouinam carnem simpliciter elixam, vel si edi piscem oporteat, duratum sole aut fumo halecem, aqua pura coctum, nihil obsonij sibi amplius apponendum. Indicatae conditiones plus æquò graues; sed quia non videbatur res fieri tunc aliter posse, vel ab inuitis receptæ. Gonzali socius erat Melchior Carnèrius, is qui postea Nicææ Episcopus, & Ioannis Nonij Abissinorum Patriarchæ successor creatus est. Per eos dies, quibus illic fuerunt, tanta in utroque animi modestia, tantæ gloriæ & honoris contemptio, tantusque per omnia perfectissimæ cuiusdam vitæ enituit splendor, ut in religiosam domum exemplo suo conuertisse palatium viderentur. Gonzalus in primis admirationi erat omnibus. Assidua maceratione domabat corpus. Sic agebat apud suos, ac si illis esset ignotus. Quos prius habuerat in famulatu, eos tunc colebat ut æquales, ut superiores venerabatur. Illud ipsum mancipium, quod ad mensæ ministerium acceperat, ut secum simul sederet, & ex eadem paropside cibum sumeret, blandè & comiter cogebat. Nunquam usus est lecto, qui singulis illi noctibus ex peculiari sororis mandato molliter sternebatur. Cubabat nuda humo, ferreo cinctus cilicio, inclinatoque ad saxum capite. Quæ illi consuetudo, cum in collegiis ac domibus societatis erat, semper ferè familiaris fuit; quam his in locis, ut rem occultaret, neue ab aliorum moribus videretur alienus, cervicalis loco librum habebat præduris compactum tabulis, re ipsa nihilo saxo mitiorem. De rebus tantum ad animi salutem pertinentibus cum sorore eiusque filiabus loque-

loquebatur. Totus in eo erat, ut ipsis miseræ huius vitæ breuitatē, rerum humanarum incōstantiā, cœlestium bonorum magnitudinem & perpetuitatem ante oculos proponeret; atq; ad vnius Christi Opt. Max. amorem eorum animos inflammaret. Cū fortè de morte pro Christo obeunda aliquando differeret, tanta martyrij exarsit cupiditate, ut Philippa, ac si iam ipsum in frustra dissectum cerneret, vehementer commota, conceptam animo tristitiam oris mutatione indicaret. Quid hoc est, soror carissima? ait Gonzalus. Vnde ista animi & corporis repentina turbatio? An carum tibi & iucundum non erit fratrem habere martyrio insignem? Mihi verò, inquit illa, fatis erit fratrem habere insignem sanctitate; martyrij negotium valdè difficile est, & planè horribile. Aegrè responsum ferens Gonzalus, atque insolito quodam correptus spiritus ardore, tã altè tamq; magnificè de martyrio dixit, ut eius vim & præstantiam propè nossent omnes qui aderant; nec dubitaret Philippa ex obita pro Christo morte ad reliquam vitæ sanctitatem ingens accedere gloriæ incrementum. De virtutum excellentia & potestate ad familiares & domesticos assidua verba faciebat, tanto interdum animi feruore, ut audientibus cum magno eorum desiderio lacrymas extorqueret. Curabat, ut ad destinatum locum (is erat palatij ampla & patens aula) simul cum propinquis nobiliores aulici conuenirent. His ibi coactis, ne vlla rerū ad salutem necessariarum ignoratione tenerentur, Christianam in primis Catechesim exponebat. Ut autem, & vitiorum odium, & amorem virtutum animis conciperent, de vtroque genere multa deinde vtiliter & fructuosè disputabat. Peruersa quidem abstinere iurādi, alij detrahendi, alij

34 VITAE GONZALI SYLVERIAE
di, alij quoque mali iocandi consuetudine. Char-
tarum ludus, qui maximè in aulis Principum
sibi videtur aram posuisse, ita depulsus fugatus-
que, vt ipsa ludendi instrumenta, vbicunque re-
periebantur, minutatim discerpta in publicas vias
proijcerentur, prateruentium pedibus concul-
canda. In tota illa domo, in qua multi tunc erant,
partim cognatione, partim affinitate Gonzalo
coniuncti, cumque ijs benè magna clientum & fa-
mulorum copia, nullus omnino fuit, qui dili-
genti confessione apud ipsam Gonzalum vel eius
socium antea actæ vitæ crimina non expiârit. Non
leuis, hoc in genere, inter Gonzalum & Philip-
pam extitit pietatis contentio. Optat pia foemina,
vt eius confessionem Gonzalus excipiat, atque vt
faciat, obnixè deprecatur; negat Gonzalus exce-
pturum; nefas enim esse illam ad pedes suos
supplicem & abiectam cernere, quæ sibi matris &
dominæ loco semper fuisset. Contrâ verò iostare
Philippa, & vehementer contendere, nolit com-
muni beneficio sororem priuare; neve committat,
vt se ab eo contemptam potius, quàm honora-
tam credat; grauissimum sibi fore si, quod alijs
conceditur, id vni sibi immeritæ denegetur. Ce-
dit tandem iustis precibus Gonzalus, & confiten-
tem sororem audit, atque insatiabili gaudio per-
fundit. Hinc ortum creditur quod subiiciam.
Viginti iam & amplius annos in Tauroræ matrimo-
nio transegerat Phillipa, prole carens mascula,
per quam amplissimæ domus, & opulentæ heredi-
tatis ad posteros fieret successio. Quanquam exi-
miæ erat religionis foemina, atq; à diuina volun-
tate tota pendens, non nihil tandem ob hanc rem
angi videbatur. Causam fratri secreto exponit,
fidenter

fidenter petit, cum Deo agat suis vt votis annuat. Haud multa; Gonzalus bono animo sororem esse iubet, suam apud Deum operam pollicetur; ita pollicitis petentem roborat, vt ferè reddat de obtinendo beneficio securam. Non fefellit vota successus. Vix decimus effluxerat à petitione mensis, filium edit Philippa dominatus paterni nominisque hæredem. Plurimi tunc Gonzali consilio & exemplo institutum vitæ cursum, moresque in meliora mutarunt. Inter hos Eleonora Cottinia, altera eius soror, quæ matrimonio publicis Romanæ Ecclesiæ cæremoniis ritè iam celebrato, in ipso nuptiarum die, antequam terrestri sponso traderetur, Comiti Iacobo fratri connubij auctori, cæterisque tunc aderant consanguineis magno animo exponit, decernere se, diuino sponso Christo virginitatem suam illibatam seruare, eiusque nuptias munditiæ & decoris plenissimas omnibus huius vitæ bonis anteferre; ad Christi ergo domum, hoc est, ad certum, quod designaret, virginum monasterium velle illico traduci. Non potuit tam constans propositum vlla ratione labefactari. Eodem die sacræ illi monialium familiæ nomen dedit, in qua deinceps magnam sanctitatis opinionem egregijs virtutum operibus affecuta, feliciter tandem exitu vitam absoluens, ad optatissimos Christi amplexus euolauit. Eundem ferè cursum tenuit virgo alia eiusdem Gonzali ex Philippa sorore neptis. Hæc in parentum amore & delicijs erat, pro splendore familiæ amplissimo coniugio destinata. Non illa quidem aut sordidis destinata curis, aut indecoris occupationibus implicata; sed quod in hisce nubendi studiis fit, tota ad elegantiam composita, & corpori, quàm animo

exornando, impensius dedita. Hæc igitur tunc a uunculi monitis & exhortationibus permota, tantoperè ad pietatem exarsit, vt omni prorsus exquisiti illius nitoris & elegantia cura deposita, renuntiatisque in auribus, armillis, gemmis, multiplici ac vario ex serico, aut politiori alia materia vestium instrumento, cum cætera, quæ ad muliebrè mundum pertinet, supellectile, humili induta vestitu, & dicata Christo, purissimo animarum spòso, virginitate, perfectissimam aggressa sit viuendi rationem, in qua vsq; ad vitæ finem summa cum laude perseuerauit.

In varia Lusitania loca magno cum suo, & aliorum fructu excurrit.

C A P. I X.

VT Gonzalus eximiè Deum diligebat, ita nihil ipsi erat antiquius, quàm vt ad illum (quod singulare quoddam & diuinæ caritatis indicium) omnium animos studiaq; conuerteret. Nullis ergo laboribus, nullis vitæ incommodis deterrebat, quò minus summa ope contenderet, vt quantum posset, quæ concionibus, quæ confessionibus, quæ cæteris pietatis officijs mortales omnes iuaret, & errantes animas ad bonam frugem atque ad rectum viuendi tramitem reuocaret. Ex vrbe Portuensi, inquam à Conimbricensi Rectore missus est, antequam vllum in ea esset Societatis domicilium, sic ad eundem Rectorem inter alia scripsit: Ego quamdiu mihi in hisce peregrinationibus Deus aderit (spero autem nunquam defuturum) mendicato cibo viuam; confessiones tam diu

diu excipiam, quamdiu erunt qui confiteri vo-
 lent, nec me operi somnus, nec studio
 quies, nec ieiunio fames eripiet; donec vires sup-
 petent, iter pedibus faciam, quocunque re conti-
 gerit; vsque ad raucitatem concionabor; vsque
 ad mortem corpus persequar, & animo subijciam.
 Et paulò post in iisdem literis hæc: Perseuerabo
 intrepidus in hoc proposito, fauente numine, nec
 patiar, aut vllò mortis terrore animum vinci me-
 um, aut vllò vitæ fastidio tepescere. Pergam per,
 quidquid asperum & durum sese obiecerit, nec
 sistam gradum, donec cum Christo Iesu affigam Cru-
 ci. Quæ verò in his literis Sylueria scripsit, ea cõ-
 stanter toto vitæ tempore seruauit, nec omisit pri-
 us quàm fuso pro religione sanguine humanis re-
 bus excederet. Inter alia loca, quæ per id tempus
 ex obedientia lustrauit, Tomarium fuit; nobile
 oppidum est à Nabane flumine, quo alluitur, Na-
 bantia olim dictum, leucis duodecim, Austrum
 versus, Conimbricâ distat. Populo est frequens,
 multosque circumcirca pagos habet, quibus ius
 dicit. Hic eius militiæ caput, quæ à Dionysio Re-
 ge olim instituta aduersus Mahumetanos, capita-
 les Christianæ religionis hostes, à Christo nomen
 accepit. Missus huc Gonzalus, ita se in omnibus
 gessit, vt post duos menses in popularium vtilita-
 tem summa cum laude consumptos, oppidanus
 senatus vnum è primis, communi consensu dele-
 ctum miserit ad Regem, qui & ingentia com-
 moda in negotio salutis à Gonzalo accepta expo-
 neret, & omnium verbis obnixè ab ipso peteret,
 ne vllò modo pateretur, Gonzalum animarum
 suarum vnicum remedium, sibi auferri. Proba-
 ta Regi denunciatio, & grata petitio. Efficit, vt

38 VITAE GONZALI SYLVERIAE
tempus Gonzalo à superioribus prorogetur. Ad-
diti igitur in gratiam Regis menses insuper qua-
tuor, quos ille solito cum labore, & fructu ad
spiritualem eorum hominum utilitatem contulit.
Solebant aliqui ex primarijs in Xenodochium
conuenire, ut orationis, eius præcipuè quæ men-
te sit, præceptis à Sylveria imbuerentur. Ad hoc
munus diebus singulis statæ horæ, in quibus tota
meditandi ratio diligenter explicabatur. Ab ex-
plicatione ad certum quisque cubiculum in eo-
dem Xenodochio receptus, ea de quibus fuerat a-
ctum magno studio, nec minori commodo obibant.
Ter aut quater, diebus etiam profestis, conciona-
batur. Inchoabat à pago aliquo vicino, ad quem
manè summo, antequam ad agros colendos, &
cætera iuris opera pagani exirent, se conferebat.
Coacto ibi breuiter populo ea exponebat, quæ lo-
co & tempori congruere videbantur. Re confecta
redibat ad oppidum, & confluentem ad audien-
dum sacrum, multitudinem altera concione ad
salutis studium hortabatur. A meridie tertiam ad
eos habebat qui occupationibus erant vacui.
Quartam denique sub vesperam ad illos, quos si-
ue negotia forensia, siue agrestes curæ interdium
præpedierant. Cum verò ex oppido ibat ad pagos,
ex pagis ad oppidum redibat, sic erat hisce itineri-
bus intentus, atque oblitus sui, ut sæpius fixis in
altum oculis, & aperto capite, cœlique iniuriis
exposito, incedere visus sit; nec id ad prius aduer-
terit, quam ab aliquo fuerit admonitus. Diem i-
gitur integrum, breui duntaxat spatio excepto,
concionibus, confessionibus, conciliandis dis-
sidentium animis, rudibus instituendis, cate-
risque huiusmodi operibus impendebat. Noctem
quoque

quoque totam, sumpto modico somno, orationi dabat. Prima itatim face adibat Xenodochij templum, cubiculo vicinum; solus ibi sine arbitris, ante angustissimum Eucharistiæ sacramentum curuans genua, partim diuina meditando, partim cum Christo presente dulcissimè colloquendo, partim denique aliquos recitando Psalmos, magna vultus, sed maiori cordis exultatione, tamdiu illic ad hunc modum persistebat, donec ruente præ lassitudine mole corporis, victus inuitusque modicè quiescebat. Cæterùm refecto tantisper quiete corpore, genua iterum flectere, solita orandi ac meditando exercitia repetere, & ad diluculum protrahere. Tradita hæc, quæ scripsimus à testibus plurimis, iisque locupletibus, quos hominis admiratio & honesta quædam rei cognoscendæ, ac probandæ curiositas adegit, vt singulis ferè noctibus ipsum diligenter obseruarent. Post menses sex, quos Tomario tam fructuosè dederat, de suo ad Conimbricense collegium reditu ciues monet. Illi primùm grauitè eius diceffum ferre; dein cum viderent retardari amplius non posse, summis precibus rogare, vt sibi & socio equos & cibaria accipiat. Actis ille gratijs, negat firmiter quidquam se accepturum: solito igitur more sedat in viam pedes, tota simul effusa & comitante ad plustria milliaria nobilitate. Hic verò res accidit dictu digna. Quidam ex ijs, quibus carior Gonzalus erat, in ipso profectiois articulo aduertens eius calceos esse consumptos, emi repentè novos iubet, & patrem à turba segregans, orat secretò, vt quoniam triginta quinque & amplius passuum millia pedibus est cōfecturus, & extrema calceamenti inopia laborat,

calceos illos velit induere, itineri faciendo necessarios. Gonzalus ad hæc nouis sibi calceis opus nõ esse; sufficere quos habet: qui si tandem in via deficiant, quod erit reliquum, nudis pedibus sine magno periculo posse confici. Videt homo, quãtum cūque nitatur, nihil se aut precibus, aut rationibus acturum. Consilium ergo init dolosè ac faceret pium. Conuenit cum aliis, vt cū deuentum erit ad statutum locum, quẽ adusq; Gõzalum sunt comitaturi multi simul ac frequentes in eum irruant, ac per spiciem amplexandi, manusque deosculandi, ipsũ è solo eleuent, & brachia manusque impediãt, quò interim detractis veteribus calceis, possint illi noni, inuito ac renitente ipso, pedibus induci. Ita factum. Tum pater captum se beneuolo dolo agnosces, nõ putauit pietatis vim vi vlla amplius repellendam, ne in amicorum caritatem nimis inofficiosus videretur. Profectus igitur est nouis calceis indutus: veteres autem, reliquiarũ loco, cum veneratione à ciuibus asseruati.

Diuino instinctu agnoscit se Christi Martyrem futurum, quod & ipse sapius prædicit, & insigni prodigio à Deo præmonstratur.

CAP. X.

VITAE suæ finem illustri martyrio decorandum, diuino instinctu creditur agnouisse. Res sic habet: Erat Conimbricæ quidam maleficij reus. Hic sententia iudicis morte damnatus, cū ad supplicij locum duceretur, comitem habuit

buit Gonzalum, à quo in rebus animi, vt apud Christianos fit, vsq; ad vltimū spiritū iuaretur. Vbi iniecto laqueo suspēsus homo vitā finiit. Tum verò Gózalus ad circumfusum populū è patibulo cōcionari; de mandatorum obedientia, de mutua pace & concordia, de pulchritudine eius iustitiæ, quæ suum cuique tribuit, neminem lædit, nemini infert iniuriam, deniq; de scelerum omnium detestatione multa grauter & vehementer dicere, omnesque ad pietatem & salutis desiderium exhortari. His demum expeditis colligit se ad patibuli locum à tumultu magis liberum, vt pro demortui anima tantisper deprecetur. Plurima ibi mente agit de illo mortis genere, de ministerio carnificum, de patiētis ignominia, de confluentis populi multitudine. Dein ad Caluarix locū cogitatione transiens, sibi Christū præsentem statuit, summa Iudæorū militumq; fauitia crucifixum, probris omnibus maledictisq; vexatū acerbissimis tortū doloribus, omni prorsus humana ope auxilioq; destitutum. Hæc secum inflammato studio meditatus, sic ad martyrij tormenta opprobriaq; exarsit, vt tum maximè quanta potuit contentione, hæc violentæ & ignominiosæ mortis genus à Deo sibi efflagitauerit. Nec solū impetrauit, quod demonstrauit euentus, sed quid in ea re sibi esset euenturū, aperiente Deo, prænouit; domum enim reuersus, cū martyrij beneficium, sibi diuinitus concessum, celare præ gaudio nō posset, socijs omnibus, quibuscum loquebatur, cœpit iterum & sæpius dicere, se à Deo petiisse, atq; etiam impetrasse, vt alligato ad collum laqueo mortem pro religione opteteret. Ita verò palam, frequenter, & constanter hoc ipsum asseuerabat, vt nemo tunc dubitaret, non demortē tantū, sed de mortis etiam genere fuisse

42 VITAE GONZALI SYLVERIAE
diuinitus admonitum. Hoc primum martyrij sui
vaticinium alijs deinde prædicationibus confirma-
uit. Solitus erat ex humilitatis studio suam sæpè o-
peram coco nauare, vt ij solent, qui ad id munus ex
obedientia sunt addicti. Conimbricæ igitur cum es-
set, vt ex oratione solita ardentior, ac latior surgēs,
in culinam se cōferret, vbi ad cocum venit; Exerce,
inquit, frater mi, hoc iumentum, (suum corpus si-
gnificabat) quod Dei causa raptandum est, & in flu-
uium proiciendum, vt neq; coli neq; agnosci ab vl-
lo vaquam possit. Illud quoq; notissimū fuit, quod
cum aliquando Olysiptone, in tēplo professæ domus
sancti Rochi, concionem haberet ad populum, in-
solito exultans gaudio, atq; huc se voluens, & illuc,
gutturq; ostendens, versa ad collum manu, ita fer-
tur dixisse; Hoc guttur, fratres mei, facio tanti,
quanti ex humanis rebus nihil. Quin etiā quidquid
haberi ab hominibus potest, nihili præ illo pendo,
quoniam propter Christum adeo arctè atq; immani-
ter stringēdum est, vt impedita respiratione, via vi-
tæ sit intercludenda. Expectabatur Præpositi gene-
ralis consensus, vt, quod ardentè Gonzalus expe-
tebat, in Indiam proficisceretur. Veniunt tandē ab
Urbe literæ, quibus profectiōnem Generalis appro-
bat, & ratā esse iubet. Quidā, re secretò cognita, ad
Gonzalum properat, arctè complectitur, & pro lato
nuntio exigit strenā. Illū Gonzalus sedato vultu atq;
hilari intuens, Gratias, inquit, tibi ago & habeo quā
possum maximas. At scias, quod ad meam profectio-
nem attinet, non mihi nuntiarī rem nouam, cum iā
pridem sim de illa certissimus. Cum deinde Lusita-
ni superiores ad eandem profectiōnem impediē-
dam, quod magnum prouinciæ suæ detrimentum
asserre videretur, vnum ex socijs cum literis mitte-
rent ad Franciscum Borgiam, qui tum in Hispania

Societatis Commissarium agebat hominem Sylueria offendēs, Frustra, inquit, laboratur; quò minus ad Indos proficiscar, nulla prorsus humana vis vnquā efficiet; diuino decreto statuta res est, ac firma. Leonē Henriquiū, cū Lusitanæ Societatis prouinciā moderaretur, coram multis narrantem audiuius, se & Gonzalum ex Conimbricensi Collegio in proxima oliueta aliquando egressos, laxandi animi causa inter ambulandū dulces de diuinis rebus inferuisse sermones, quibuscum Gonzalus in Dei amorem incredibiliter exarsisset; tū verò apprehenso sibi atq; arctè stricto brachio ita dixisse, Quid agis mi Leo? Eia diuinas laudes, quantum potes, mecū celebra. Scias me pro Christi fide mortem subiturū; hoc verò corpus eò proiiciendū, vbi nequeat amplius inueniri. Hæc palam atq; in magno sociorum confessu affirmavit Henriquius, vir rara vitæ sanctimonia, & pari fide notissimus. Per id tempus nunciatum in Lusitania, Antonium Criminalē Parmensem eum, qui in Societate Iesu martyrij gloriam primus induxit, in Orientali India ad oram Parauanam pro defendendo Christi grege à Bagadis Narsinghæ populis impio ferro fuisse confossum. Eo nuntio, qui ad similem palmam sociorum voluntates magnopere incitauit, sic vnus Sylueria inflammatus est, vt videretur prorsus exire extra sese. Quippe recordatione promissæ à Deo, obtinendæq; in illis regionibus coronæ sic exsiliit, vt eius animus ingenti gaudio perfusus, cū intracorporis angustias capi nō posset, dilatādū se spatiū foris quæserit: Ita vulgò creditū, ac dictum est. Ceterum tot ac tanta de Gonzali martyrio vaticinia mirabile prodigiū excepit. Cum aliquando in templo S. Rochi sacris de more operaretur, quo tempore calicem in sublime ferebat, vt Christi

Christi

44 VITAE GONZALI SYLVERIAE.

Christi sanguinem adorandū exponeret, qui rei di-
uinae intererant, notātes Gonzali manus cruore ma-
didas, mirari in primis vehementer; mutuo de in in-
uestigare, quīnam atq; vnde cruor ille vtramq; ma-
num sic inficiens, pro manārit? vt tamen incerta sunt
iudicia vulgi, & plerumq; minus in veritatem pro-
penſa: quidam effusum ē calice Christi sanguinem;
alij vulnus ab aliquo clauo fortē inflictum; alij cau-
ſas alias minūſ aptas comminiscabantur. Euentus
porrō fama cū ingentis populi aures subito occu-
passet, ad Reginam quoq; Catharinā peruenit. Illa
verō rei agnoscendae percupida acciri, ad se iubet
Michaelem Turrianum ex Societate Iesu, qui à con-
fessionibus ipsi erat. Quærit ab illo, quid Gonzalo
cōtigerit, quæve illius cruoris causa fuerit? An ē ca-
lice per imprudentiā Christi sanguinē in manus ef-
fuderit, quod magna vulgi pars opinabatur? Respō-
det Michael, rē omninō nouam sibi narrari, ac tunc
primū audire se, visas Gonzali manus, dum cali-
cem attolleret, cruentatas: si quid tamen id sit,
non dubitare, quin sanguis Christi effusus non fu-
erit. Ea, inquit, in Gonzalo est animi submissio, atq;
id propriæ abiectiois studium, serenissima Regina,
vt si quid ei, vel inuito accidisset, ex quo pati ali-
quid dedecoris posset, nulla id ratione esset occulta-
turus, sed coram omnibus atque in propatulo posi-
turus, vt veluti ex re malè gesta pudore affici, repre-
hendique posset; deinde quonam pacto is, qui litan-
ti Gonzalo ministravit, aut ignoraret effusionem
sanguinis, aut sileret, si effusum vidisset? sed & illud
per se constat, sanguinem Christi ē calice effusum,
cū sub vini accidentibus sit, non ita potuisse ma-
nus inficere, vt cōtentæ apparerent, quod ipsa docet
experientia. Quid igitur, inquit Regina, illud fuit,
quod

quod nemo adstantium non vidit? aut vnde euenire potuit, vt manus viderentur cruentatæ, cum non essent? Ego, inquit Turrianus, quid actum sit, definire certò non possum; si mihi liceat pro eximia Gonzali sanctitate aliquid suspicari, dicam, eo fortè ostento significatum, quod in ore multorum est, fore vt vir egregius & Deo maximè carus, fuso pro religione sanguine semetipsum victimam offerat Christo, quem tunc æterno Patri in sacrificio Missæ offerbat. Placuit interpretatio Reginae, cui Gonzali virtus, quam satis notam perspectamque habebat, facillè suavit, eo signo gloriosum mortis genus pro Deo obeundæ permonstrari.

Ad Indos proficiscitur, & Prouincialis prepositus constituitur.

CAP. XI.

CAPIT amplissimus Gonzali spiritus vno Lusitanix Regno non poterat. Magis ergo magisque cupiebat diffundi, vt parem votis suis materiã reperiret. Hæc hominem causa impulit, vt longè latèque patentibus adiret orientis solis regiones, vbi ingenti laborum inundatione inexplebilem animi sui sitim insatiaret. Anno igitur à Christo nato M. D. LVI. illo nimirum ipso, quo beatissima Ignatij de Loiola anima vitæ mortalis vinculis soluta ad æternam patriam profecta est, soluit Olysiopone Gonzalus, & per immensam maris Oceani vastitatẽ plena periculis ac difficultatibus nauigatione, in Indiã contendit, maximum externis æquè & domesticis relinquens sui desiderium. Quæ toto nauigationis tẽpore in naui præstiterit; quantumq; & exemplo & doctrina nautas iuuerit, reputare quiuis secum facilius poterit, quàm possim ego explicare. Prima
illi

46 VITAE GONZALI SYLVERIAE
illi circa agros cura. Iis ministrabat ut seruus; eosdē
ad patientiam & veræ salutis sollicitudinē hortaba-
tur ut pater, solabatur ut frater; cum iisdem deniq;
dolebat, ut mali socius: necessarios ad victum cibos
per se parabat, & ad communē navis focum, quo so-
let fax hominum convenire, portabat ollam; crassa
& rudi tectus lacerna inter vilissimam turbam no-
ctu quiescebat. Denique compertum est nullum er-
gā proximos officium pietatis, nullam demittendi
se se & contemnendi occasionem prætermisisse. In-
ter hæc Mozambicum Insulā felici cursu navis te-
nuit. Excēssione facta, nihil Gonzalus potius habuit
quā ut templum sanctissimæ virginis adiret, & in
eo totū se, & quasdam, quas secum asportabat, B. Vr-
sulæ & sociorū reliquias eidē virgini dicaret. Alte-
ra ab adventu die supplicationem instituit, in qua
illæ ipsæ reliquæ solemni pompa per urbē delatæ,
debito honore colerentur. Litanias ipse linteatus
maiori cum pietate, quā arte decantabat. Ventum
ad Deiparæ domū, ubi cū ingenti campanarū, cym-
balorum, ac tiliarum sonitu, lætitiæ indice excepti
venientis, Tum verò tanto cum apparatu & magni-
ficentia, ut in illis locis, res diuina celebrata, ut cō-
cionem ad vespertinū tēpus differri oportuerit. Ab
ea verò, summo totius populi concursu, habita, ad
Mahumetanos insulæ habitatores statim se Gonza-
lus contulit, ut ijs quoque, si posset, aliquid lucis, &
commodi afferret. Nihil negotij fuit, impiā super-
stitionē sic apertā facere, ut ipsi quoq; impuræ sectæ
cultores eā potuerint agnoscere, & palā fateri. Sed
gens perfida, in avaritiæ, & libidinis coeno prorsus
immerisa, ad vitæ immunditiem difficile emergit.
Paucis diebus in Mozambico vtiliter consumptis,
ubi perficiendæ navigationis tēpus fuit, navim ite-
rum ces-

rum conscendit, & emenso latissimo inter Arabiam atq; Indiam Iacentis maris tractu, Goam peruenit. Cumq; sabbato, sub noctem mediam, Collegium esset ingressus, sequenti statim die concionem habuit in tēplo maximo, tota concurrente & admirante ciuitate. Vbi Gonzalus in India pedem posuit, mox prouinciae curam suscepit; qua in re ita se gessit, vt neq; domestica illum negotia à procuranda proximi salute quidquam abstraxerint; neq; à demando sibi munere rectè obeundo ista pietatis officia auocârint; neq; vlla siue suorū, siue externorum occupatio ab excolendo veris solidisq; virtutibus animo retardârit. Cōcionari coepit omnibus dominicis festisq; diebus, tanta populi frequentia & fructu; vt neque locus ad multitudinem capiendam, neq; ad excipiendas pœnitentiū confessiones sacerdotales sufficerent. Cum ex nobilibus plurimi, & quod rarius est, ex militibus non pauci mutata viuendi cōsuetudine, pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta hebdomadis singulis, raro exemplo, nec dispari cōpendio, frequentare coeperunt. Duo quædam, magni vtrūq; ad rē Christianā promouendā mōmēti, ab Indico prætorē, qui tūc erat Frāciscus Barretūs de Lima, Gōzalus petijt. Vnū fuit, vt ij, qab infidelitate ad Christi fidē venerāt, sicut erat in Regijs Mādatis, in omnibus Reipublicę munijs, in quibus aliquid vel utilitatis esset, vel dignitatis, præferrentur cæteris infidelibus, multoq; quam illi benignius & liberalius tractarentur. Alterū, vt diligēter caueretur, ne quis ex toto Gētiliū grēge intra Goanā vrbē palā aut occultè profana sacra faceret. Prætor, vt erat prudens ac pius, vtrūq; facilis libēsq; concessit. Principio igitur, Gōzalo instigante, sedulò curatum, vt quamprimum omnia tum vilia, tum honorifica Reipub. munerā, quæ in-

quæ infideles gerebant, ab ipsis ablata, & aliquo siue utilitatis, siue honoris aucta incremento nouis Christianis conferrentur. Deinde præconis voce edictum, ne quis omnino, cuiuscunq; esset dignitatis, fortunæ, conditionis, auderet Gox gentilicos ritus aut cæremonias publicè priuatiuue vsurpare; si quis secus faceret, grauissimas eum poenas liturû.

Ad rem Christianam apud Indos tuendam, & amplificandam vehementer animum intendit.

CAP. XII.

QUANTVM hisce legibus res Christiana promotâ sit, inde perspicui potest, quod cum antea ad paucos religionem nostram amplecterentur, ut Frânciscus Rodericius Goani collegij Rector dicere esset solitus, optare se, ut quot in anno dies sunt, tot saltem in eo Christiani fierent; illo tamen ex tẽpore tam ingentes hominum greges in Ecclesiæ caulas turmatim ingressi sunt, ut paucos intra dies octoginta quatuor supra octingentos, primis verò duobus à Gonzali aduentu annis, cum magna fidei estimatione ad tria millia veritati adhiæserint. Fuit in his ex Mahometana superstitione Mealis cuiusdã Decanij Regis cõsanguinei filia, foemina clarissima, iniquissimè ferente & maximè repugnante patre, impuræ sectæ sic addicto, ut in ea colenda & propugnanda nemo illo ijs in locis aut prior esset, aut ardetior. Cæterû de huius virginis magnanimitate & constãtia, de parentis Mealis furore, de eximia prætoris Barreti in illa adiuuanda, & isto compescendo prudentia & dexteritate, satis eã sint quæ alij luculenter scripsere. Ad alliciendõs autem ad Christi fidem

dem

dem infideliū animos maximè curauit Gózalus, vt ij qui se Christo adiūgerēt, apparatus, quoad fieri posset, exquisitissimo, Christianis sacris initiarētur. Itaque Baptismus, quē Prouincialis primūm Goæ instituit, hunc in modum celebratus est; Pridie eius diei, qui pueri Iesu Circuncisioni est sacer, vespertinis horis in templo sancti Pauli solemniter decantatis, plurimi Goani ciues eleganti ac pretioso induti vestitu, equisq; insidentes pulcherrimè phaleratis, certo ex loco in publicū prodeunt. Inter eos miræ magnitudinis & bellè instructus graditur elephantus læcis onustus arūdineis, vt futuræ pugnæ arma suppeditet. Militari ergo ordine, atq; in speciē certaminis aptè dispositi ad Societatis Collegiū equis ferūtur. Ibi ante aedium vestibulum, vbi patens area ad rem apta, & satis in duas diuisi turmas, veris aliàs præliis diu multumque assueti, fictum ineunt summa cum peritia certamen. Adfuit spectaculo cum cætera nobilitate prætor Barretus, augendi religionis opinionem percupidus; qui cum ex Neophytis quidam in Ludicra illa pugna equitandi iaculandique artificio reliquos superasset, militari ritu, ac disciplina, vti in bello solet, equitis illi honorem & insigne contulit. Postero die ad primam lucem ab omnibus ordinibus iugenti concursu in templum itum: sacrum mysterium Pontificali magnificentia celebravit Ioānes Nonius Barretus ex Societate Iesu Aethiopiæ Patriarcha. Vbi rei diuinæ finis, ducta per claustra Collegij pompa solemnitas, quā immortalī Deo debita fieret gratulatio. A prandio coacti vnū in locum Neophyti, armis & vestibus eximiè ornati, cū signis ac tympanis, cætoroq; apparatus bellico sese primūm in apertum dāt; tum ad Collegij templum, inde ad vicinam domū,

D

in qua

in qua erāt Catechumeni, progressi, obsidentium atq; pugnantium more eā circumstant; intusq; receptos ingenti fistularum dispositione, festisq; acclamationibus ex ordine salutant. Interim domo egreditur Prator nobili armatorum stipatus comitatu, dumq; ad templum pergat, obuiam fit Neophytorū cohorti, perq; speciem concurrenti, vehementer in ipsos impetu irruit. Illi contrā alacres agmen claudere, vim declinare, sclopos ordinatim displodere, fortiter irruptioni resistere, & tandem fictum hostem repellere, seq; incolumes integrosq; seruare. Hisce obiter peractis, eadē Neophytorum comitate manū venit in Collegium Prator, atq; inde simul cū Patriarcha & ceteris ordinibus ad Catechumenos se confert, eosq; illustri pompa ducit ad templum. Erāt stratae plantarum frondibus, & odoriferis herbis ac floribus viā dispositae certis locis arbores integras, vt amoenitatem conciliarent, domorū parietes pretioso recti peripitamine ex auro & argento, variisq; generis serico scite contexto. Pendebant ē fenestris stragulae velles opere persico conspiciendae, & Ormusiana tapetia materia & arte nullis secūda. Odoriferi passim liquores in vias effusi, & odores alij suauissimi certis locis expositi. Inter haec tympana, tubae, tibiae, & musica alia instrumenta distinctis spatijs compositae personabant. Factus est ad spectaculū incredibilis Ethnicorum concursus, in quibus Brachmanū ē genere plurimi; qui cū viderēt Christiana sacra tanto honore coli, & superstitiones suas omnino contemni, misto cum indignatione dolore, miserandū in modū disrumpebantur. Illud etiā ipsos malē torsit, quod se irrisos crederent ab elemētarijs pueris, dū isti meatito Brachmanū habitu, an saltatorio ludo agerent choreas. Trecenti ferē
coelesti

coelesti lauacro erant expiandi, nouis omnes indu-
 ti vestibus, & ad Baptismi celebritatem aptis, fer-
 ta ex floribus in capite, albos in manibus gestabant
 cereos. Quæ præmitti solent ex Ecclesiastico ritu an-
 te Baptismum cæremonia, eas Gonzalus ad ostium
 templi, vt moris est, exhibuit viris, Sacerdos alius
 fœmionis, abluendi munus Patriarchæ relictum. Pro
 multis Prætor, pro reliquis nobilissimi quiq; Lusitani
 sponpoderunt. Suscepto Baptismo noua illa san-
 ctitatis germina, ex aqua & Spiritu sancto regene-
 rata, apto disposita ordine, cereisq; accensis ad arā
 maximam accedunt, & ante augustissimum Eucha-
 ristia Sacramentum procumbūt prona, proq; acce-
 pto fidei & lauacri beneficio gratas æterno Deo, &
 Christo Iesu eius filio habent & agunt infinitas. Tum
 renouati ludi, & equestria spectacula finem festo-
 luci q; attulere. Hæc ideo latius forsitan, quàm insti-
 tuti mei ratio postulat, narrare libuit, vt intelli-
 queat, quantam Gonzalus in illis Orientis orbis pla-
 gis sua auctoritate & industria rei Christianæ oc-
 casionem fecerit. Enimuerò ex ea Baptismi cele-
 britate crebris per gentilitatē rumoribus dissipata,
 effectū est, vt in dies singulos ad Christi ouile grega-
 tim Ethnici ventitarēt; vnde nō multò post intra v-
 num & eundē mensem ducenti & amplius Iustrali
 aqua sunt expiati. At non id tantum curabat Gon-
 zalus, vt Christo Ethnici nomen darent, sed etiam vt
 firma fide vitā, & optimis moribus fidē illustrarent.
 Non mediocrem quoq; adhibebat diligentiam, ne
 quid ad victū cultūq; pertinens egenis deesset, rectè
 intelligēs apud eos, quibus cara paupertas nō est, fi-
 dē, cæteraq; virtutes rerū indigētia periclitari. Hac
 de cā in Castella ac vicos Goę vicinos, inq; Salzetana
 continentis terræ oppida aliquos ex Societate affi-

52 VITAE GONZALI SYLVERIAE
duè mittebat, qui sollicitè quærent, an Neophyti
illis in locis habitantes aliqua rerum siue spiritua-
lium, siue temporalium difficultate promerentur:
Vnde cū agricolæ nonnulli Euangelij audiendi cau-
sa confluerent Tanaam, ibiq; ab incolis infidelibus
malè haberentur, nec possent commodè fidei do-
ctrinam percipere, obtinuit Gonzalus à Prætore, vt
in locum conuenirent vrbi vicinum, in quo & sine
dispendio viuerent & fidei præceptis cum fructu in-
struerentur. Locus is breui pagus euasit, accipiens à
Trinitate nomen; ac sub ipsum statim sui initium
centum quinquaginta numerauit incolas Christia-
nos, apud quos, simul vt eos honoraret, simul vt ad
altam quandam atque sublimem de Christiana reli-
gione opinionem animo concipiendam erigeret,
noui cuiusdam ex eadem gente Sacerdotis primum
sacrificiū quāta poruit magnificentia & splendore
celebrauit. Faciēti enim Diaconus ac Subdiaconus
assistebant, quod erat locis illis & tēporibus per-
rarum. Conuocati insuper omni ex parte musici &
symphoniaci, quos India tunc optimos habebat.
Tandem Prætor ipse non solum rei diuinæ voluit in-
teresse, verum etiam in communi cum reliquis tri-
clinio accumbere, nouumque propè se in eadem
mensa habere sacerdotem: quā ex benignitate mi-
rum est quā incredibilis excitata sit in illis Chri-
stianis cum summa admiratione lætitia.

---

*Contra hereticos & alios infideles fidei cau-
sam agit.*

CAP. XIII.

DV M Gonzalus hisce rebus intentus diligen-
tem Christo operam nauat, ecce Goæ renun-
ciatur

ciatur, quendam ex Nestoriana hæresi, mentita
 Episcopi dignitate, Malabaricam oram pererran-
 do, illis in agris Christiano aratro nondum bene
 subactis impiam facere sementem. Nulla interposi-
 ta mora, adscito socio Melchiorè Carnerio, Conci-
 num, notissimam Indiæ urbem, ad ostium Mangatis
 fluminis, à qua regno nomē, magnis itineribus con-
 tendit. Inde Melchiorē eadem super re Canauorem
 misso, quā præmijs, quā pœnis nihil omnino nō mo-
 uet, ut pestilentem satorē deprehendat. Fit voti cō-
 pos. Hæreticus ipse, nemine cogente (veritatis ne
 studio, an metu compulsus, incertū) Patrē adit, per
 sese errorē fatetur; peccati veniā, & remediū petit.
 Gonzalus successu lætus rem defert ad Prouisorem,
 qui episcopi loco erat, & res fidei curabat, nondū in
 India constituto sanctæ inquisitionis tribunali. Pro-
 uisor Hæreticum hominem Ecclesiæ reconciliat er-
 rore deposito, & palam abiurato. Veruntamen ne ad
 pristinos rediens mores, quod aliquando vsu venit,
 foedo contagio alios corrumperet; effectum Gonza-
 li operā, ut in Lusitaniā opportunè mitteretur. Cū
 tantò propagandæ atq; tuendæ fidei ardore Sylue-
 riam inflammari, ac propè consumi, per illas regio-
 nes omnium rumoribus percrebuisset; quo quisque
 Christianam religionem utcunq; offendi norat, id
 ad ipsum, uti ad hæreticæ prauitatis censorē, quam
 primum deferebat. Inter alia exhibitum quoq; chi-
 rographum illi est, impijs in Christum maledictis
 & execrationibus refertum; quod in capsula colli-
 gendæ transeūtium eleëmofynæ, ad templi ostium
 collocata, cum reliqua stipe fuerat inuentum. Su-
 spicatus pater id, quod erat, auctorem sceleris fuisse
 aliquem origine Hebræum, eorum de numero, qui
 foris simulant Christi fidem, intus Iudaicæ perfid-
 iæ te-

54 VITAE GONZALI SYLVERIAE
dix tenacissimè adhærèt, cœpit statim in hoc genus
hominum, atq; in damnatam sectam adeo studiosè
& scitè pro concione inuehi, vt breui tempore om-
nes ferè, qui execrandæ petulantix vel auctores,
vel fautores, & conscij extiterant, detecti, in carcerè
detrusi, debita poena fuerint mulctati. His verò ex
rebus data Sylveria occasio scribendi ad Regem, &
maiolem in modum postulandi, vt si Christi fidem,
quam eximiè colit, quamq; tantoperè propagare
desiderat, seruatam in Oriente velit, operam det, vt
Pontificia auctoritate tribunalia in India erigantur,
in quibus electi in Lusitania viri, prudētia, literis, &
sanctimonia præstantes, Religionis causas pro di-
gnitate pertractent. Ita factum est. Atq; hoc tam sin-
gulare beneficium, quo Christiana fides in Oriente
hodieq; facta tecta conseruatur, Gonzali literæ pe-
perere. Vt autè erat in pietatem eximiè affectus, ita
& illos, qui pietatis causã vi & armis tuebantur, toto
animi & corporis conatu adiuuabat. Cũ esset Goæ,
certo nũtio affertur, Melicum Chiauli dynastã ma-
ximis copijs ad oppugnandam Lusitanorum arcem
in eadem vrbe sitam ex continente profectum, intra
breuissimum tempus adfuturum. Prætor rectè sciēs
admodũ infirmas esse in arce vires ad oppugnatio-
nẽ sustinendã, proindeq; certissimum esse in mora
periculum, cũ paucis militibus, quos potuit raptim
cogere, actutum nauim conscendit, atq; ad propu-
gnandos socios summa celeritate proficiscitur. Di-
scedens tamen à Gonzalo petit, vt ipse, qua est apud
omnes auctoritate, & dicendi vi populum Goanum
excitet, vt in tãta rerum omnium difficultate peri-
clitantibus socijs subsidio currat; nec rem, non tam
Lusitanam, quã Christianam pessum ire sinat. Capit
Gonzalus

Gonzalus demandatam sibi à Pratore prouinciam. Nec mora, signo dato aduocat concionem. Adest subito frequentissima Ciuitas. Suggestu ipse concédit, grauiter causam explicat; impendētis periculi magnitudinem proponit, vt diligentē ac sedulo auxiliū ferant, vehemēter adhortatur. Paucis, inquit, vobiscū agam, viri Lusitani, nec enim longas moras instantia pericula patiuntur. Quo in statu res nostra Chiauli sit, probè nostis. Neque ego eam melius, quàm vestri vobis animi declarabūt. Paululum, obsecro, apud vos considerate, quidnam sit, nobilissimam Lusitanorum arcem fortunæ relictam, in Africæ totius luce, à Mahumetano hoste Christianæ religioni & nomini infensissimo (quod Deus omen auertat) expugnari. Parum quidē erit, socios vestros, amicos, ciues, propinquos per omnia dura & alpe-
ra exercitos, miserē vexatos, bonis omnibus exutos, victosq; tandem ac victos barbarorum manibus & crudelitati committi, ferro cædi, in frustra disseccari. Creditis ne, illa vna nostrorum carnificina satiadā diri hostis sauitiam, aut ea tantum præda eius avaritiam fore contentam? Haud extinguitur cupiditas habendo, sed acceditur: neq; expletur sanguine crudelitas, sed excitatur. Nisi obuiam malo itur, clades illa nostræ erit principium ruinae. Aut enim Melicus victoria elatus huc arma superbè inferet, aut q̄ est proclius, huius capiendæ vr̄bis spē faciet hosti potētiori, sed hæc minora. Agitur in illa oppugnatione vestra per totū orbē existimatio; & quod est longè grauissimū, honor & dignitas fidei Christianæ. Fingite animis à Melico non admodū potēti & formidādo hoste captā Chiauli arcem, & propugnatores ipsos partim cæfos, partim in seruitutē abductos: Quid tū putatis reliquū, nisi vt illa tot victo-

rijs ac triumphis, tantaque ac tam incredibili maiorum nostrorum virtute in Oriente parta, perque oēs orbis terrarū plagas lōgè lateq; diffusa Lusitani nominis celebritas, veluti momento pereat? Dum subito crebris fama rumoribus falsa inuoluens veris, totam per Asiam, indeque per Affricam, & Europam vulgat, superatos ab imbelli Indo Lusitanos, iam ab Chiauli finibus locisque aliis esse pulsos, & abesse parum quin à tota India summo cum dedecore & ignominia expellantur. Iam verò, quod me magis angit, quonam ruet res Christiana? Num dubitare possumus, quin Lusitanorum arce ab infideli hoste capta, magnā iacturam fides nostra sit habitura? Ut enim cōpertū omnibus est, religione stare imperia, atque eam demum firmam esse fortunatāq; Rempubicam, quę vnus veri Dei fidem & pietatem constanter colit; ita nemo vestrū ignorat, ad propugnandam conseruandamq; in hisce gentibus Christi religionem, permagni interesse, quā feliciter cum hoste congregiamur, quo euentu geramus bella, quā fortiter vim illatā repellamus; nec posse res nostras, sine maximo fidei incommodo detrimentū pati. Sed quid ego meis vos sermonibus demoror? ite, ite alacres, quo vos Deus, quo Lusitani Regis nomen, quò nominis vestri decus, quò tandem cuncta diuina & humana iura vocant. Imperatorem vestrum sequimini præeuntem. Addite vos illi & in periculo & in gloria socios. Vix dicendi finē Gonzalus fecerat, cū magna in tota concione excitatur admurmuratio, atq; ad arma clamantium strepitus.

Ergo bellico omnes spiritu agitati, tēplo confestim exeunt, domos petunt, arma capiūt, ad littus se proripiūt, parata nauigia conscendunt, è portu solvunt, velis remisq; properant, Chiaulū appellant.

Hæc

Hæc autem omnia adeò promptè festineque expediunt, vt ante vigesimum diem, auctore & comite Gonzalo, tanta Lusitanorum militum copia ad Chi-auli oram præstò prætori fuerit, quanta in tota Indica ditione, in grauissimis difficultatibus cogi potest. Defuit tamen votis occasio; nam cum summo tenerentur congregiendi desiderio, hostem, quo cum confingerent, haud reperere. Vbi enim Melicus rem nouit, adeò graui percussus terrore est, vt obsidione statim soluta, turpi fuga sibi, suisque consuluerit. Quandocunque Gonzalus castra sequebatur (quod faciebat non rarò, ac tum potissimum, cum ad bellum Prætor ipse proficerebatur,) in eo totus erat, vt militum animos salutaribus institueret præceptis, atque ad obeundam, si mori in prælio contingeret, Christiano ritum mortem egregiè præparabat. Ob hanc causam non solum militarem turbam oblata opportunitate ad locum aliquem cogebat, ibique apprehenso manibus crucifixi Christi simulacro, & conscenso tumulo, si quis erat, vel saxo pulpiti loco, vt videri audiri que facilius posset, de Diuina in primis caritate, qua qui moriens caret ad inferos deiicitur; de fide, de obedientia, de Iustitia, de vera fortitudine, de recta confessionis, & Eucharistiæ sacramenta suscipiendi ratione, deque id genus aliis militi necessariis utiliter differebat: sed etiam quocunque se loco occasio & tempus dabant, poenitiæ lauacro expiabat, vt purgatis ritè animis nullisque peccatorum stimulis conscientiam pungentibus, constantius & alacrius in pericula ruerent. Per id tempus Constantinus Iamij Brigantinorum de is filius, Theodosij frater, regio præfectus cubiculo, vir omni virtutum ge-

nere cum latus, summo cum imperio in Indiam ab Rege Sebastiano missus, ut eam provinciam, quam pro Petro Mascaregna vitam functo Franciscus Barretus Praetor tenebat, Prorex administraret, anno superioris seculi quinquagesimo octavo, ingenti bonorum omnium exultatione Goam appulit. Nihil potuit tanti Principis adventu iucundius Gonzalo nuntiari. Nouerat optimos viri mores, & in Christi fidem, atque in omnem pietatem valde propensam naturam. In magnam proinde spem adductus est, fore, ut res Christiana sub eius auspiciis maximum esset per totum Orientem habitura incrementum. Nec ipsum sua spes fefellit: sic enim Constantinus in omnibus officij sui partibus integre se gessit, tantumque sua auctoritate & industria per barbaras illas nationes Christi fidem propagavit, stabilivitque, ut hoc in genere nihil ferè desiderari ulterius potuerit. Multa Gonzalus ad pietatem attinentia à Constantino petiit, & facile impetrauit. Inter reliqua illud, ut celebre & magnificum toto Oriente templum Thomæ Apostolo, Indiæ Patrono, Goæ erigeret. Petitionis causa fuit, quod anno post ipsius Constantini in Indiam aduentum secundo, (is erat à Christo nato quinquagesimus nonus post millesimum quingentesimum) Narsinghæ Rex cum præpotente exercitu, in quo sexaginta & amplius armatorum milia, & Elephantorum ingens copia, Choromandel inuadens, præter multos mortales in seruitutem inde abductos, plurimamque magni pretij & varij generis supellectilem, sacras etiam abstulit Beati Apostoli Thomæ reliquias, arcula affabre & scite laborata inclusas, quæ Meliapore asseruabantur. Quamquam Rex barbarus, ubi nouit ea capsa prædictas

dictas reliquias cōtineri, quas sciebat apud maiores suos in summa semper veneratione fuisse, religione correptus, eam quam primum restituendam curavit. Cū igitur hac de re inter Proregem & Gonzalum sermo fortè incidisset, opportunum Pater benè merendi de Beato Apostolo, cui maximè erat deditus, occasionem nactus, accusare cœpit Goensium ciuium incuriam, quòd in ea vrbe, quæ totius Indiani Imperij caput est, nullum haberent templum, quo ipsæ Indiæ Patronus, tam in ipsos beneficus ac salutaris, priuatim coleretur. Sed nimirum hæc tibi, inquit, inclyte Princeps, debatur gloria. Te vnum Thomas expectabat, à quo dignam meritis suis, dignam tua magnificentia ædem acciperet, Vix ista Gonzalus. Prorex verò, quo erat in Apostolum animo, pro tam grato sibi cōsilio gratias Patri ingētes agens, extemplo misit, qui darent operi initiū, & quāra fieri celeritate posset, fanum extruerent amplitudine & elegantia clarissimum. Quod propter operarum multitudinem, & necessariæ materiæ abundantiam breui perfectum est. Nequeo sine piaculo præterire, quod est à multis obseruatum, omnes Gentiles, qui in hac extruptione operam posuere (erat autem magnus eorum numerus) Apostoli Thomæ precibus adiutos à superstitionum tenebris ad Euangelicum splendorem transisse.

(:.)

VITÆ